

Hrvati u Brazilu

Marina DEUR

Broj Hrvata i njihovih potomaka u Brazilu procjenjuje se danas na 20.000. U Brazilu živi sve manji broj Hrvata rođenih u Hrvatskoj, a stasala je već četvrta generacija njihovih potomaka.

Hrvatsko iseljeničtvo u Brazilu pristiglo je u dva vala. Prvi val useljavanja zbio se tijekom 19. stoljeća, kada je Brazil trebao poljoprivrednike, pa je brazil-ska vlada financijski pomagala useljavanje. Već 1825. počele su stizati brojne skupine doseljenika s područja Austro-Ugarske između kojih je bila i mala skupina Hrvata, koji su se s vremenom »utopili« u njemačku odnosno austrijsku većinu.

U nekim brazilskim naseljima nailazimo na mnoštvo hrvatskih potomaka koji više i ne znaju da su se njihovi preci prije stotinjak godina doselili iz hrvatskih krajeva. Takav je slučaj s gradom Guarapuavom u saveznoj državi Parani, gdje još uvijek postoji niz hrvatskih prezimena i hrvatskih imena ulica. Hrvatsku zajednicu u tom gradu danas čine uspješni poduzetnici koji se bave agrobiznisom.

U razdoblju između dva svjetska rata Brazil uvodi novu, izrazito useljeničku politiku. Tako 1924. godine Vlada pokreće snažnu promidžbu za sustavno useljavanje poljoprivrednika za rad na plantažama kave. U tom su se razdoblju najviše doseljavali Velolučani i Blačani.

Kad govorimo o društvenom položaju Hrvata u prvom valu iseljavanja, prvenstveno mislimo na one koji su završili u unutrašnjosti države i ondje radili kao poljoprivrednici. Njihov je položaj bio gotovo jednak ili čak teži od položaja robova, pa su mnogi pronalazili način da napuste posao na plantažama i pre-sele se u grad. Neki su pak tražili način da se vrate u domovinu.

Hrvati koji su živjeli u gradskim područjima snašli su se bolje. Dio se uspješno bavio trgovačkim poslovima, a drugi su bili činovnici i ostale slobodne profesije. Počeli su se i organizirati, pa je u to vrijeme djelovalo društvo Spolek Slavia, koje je organiziralo domoljubna predavanja koja su utjecala na oblikova-

nje nacionalne svijesti brazilskih Hrvata. Velik doprinos dala su tome i braća Seljan za boravka u São Paulu.

Drugi val useljavanja u Brazil bilježimo poslije Drugog svjetskog rata, a razlozi su bili poglavito ekonomski i politički. To su skupine iz svih hrvatskih krajeva, a većina je ostala u gradu São Paulu. Mnogi intelektualci, vojne osobe, svećenici, pripadnici slobodnih zanimanja, kvalificirani stručnjaci i poduzetnici čine sada hrvatsku dijasporu u Brazilu.

Tolika raznolikost zanimanja omogućila je veću sposobnost organiziranja, pa je tako osnovano društvo Croatia Sacra Paulistana, koje je izdavalo i istoimenu mjesečnik. Godine 1951. u listu *Croatia Sacra Paulistana* izišao je članak pod naslovom »Što znači hrvatski dom u São Paulu?« iz kojeg se vidi kako su se osjećali Hrvati »beskućnici«, dok nisu imali vlastiti dom.

Za izgradnju svojega doma, koji nosi ime kardinala Alojzija Stepinca, počeli su prikupljati sredstva iz donacija. Dom je otvoren 1957. godine, a mnogi smatraju da je taj događaj bio najvažniji čimbenik očuvanja hrvatske nacionalne svijesti.

U Brazilu djeluje još nekoliko društava: Društvo prijatelja Dalmacija, Društvo Brazil-Hrvatska i Hrvatski svjetski kongres — podružnica Brazil, čije je djelovanje mnogo pridonijelo razvoju hrvatsko-brazilskih odnosa.

I naposljetku, tu je institucionaliziranje hrvatskih diplomatsko-konzularnih odnosa otvaranjem konzulata u São Paulu (1991.) i hrvatskog veleposlanstva u Braziliji (1997.).

Danas je sve manje naših ljudi rođenih u Hrvatskoj. Treće, četvrte generacije naših iseljenika asimilirane su, no i među njima se često budi zanimanje za »korijene« (osobito u trećem naraštaju).

Prošavši mnoge teškoće, Hrvati u Brazilu dobro su se snašli i pripadaju srednjoj klasi, a nadamo se da će i dalje biti povezani sa zemljom svojih predaka. Naravno, pitanje je kako u vrijeme sve snažnijih integracijskih i globalizacijskih procesa očuvati hrvatsku nacionalnu svijest u tuđoj državi. Najbolji način jest promicanje kulturne, znanstvene i ekonomske suradnje hrvatskog iseljeničtva i domovine. Potrebno je učvrstiti odnose između hrvatske zajednice u Brazilu i državnih institucija.

Kao dobar primjer želim istaknuti program učenja hrvatskog jezika u Hrvatskoj. Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija naime daje godišnju stipendiju za pripadnike hrvatskog naroda izvan Hrvatske i tu mogućnost koriste i mladi iz Brazila (Andreas Horn u akademskoj godini 2008./2009. i Victoria Izzo Radoš u akademskoj godini 2010./2011.).

M. Deur: *Hrvati u Brazilu*

Valjalo bi poraditi na mogućnosti organiziranja nastave hrvatskog jezika u Brazilu i to bi trebala učiniti nadležna institucija. Danas nastavu drže Hrvati koji godinama žive u Brazilu i koji su možda izgubili doticaj sa živim jezikom.

Osim povezivanja državnih institucija s iseljeništvom, moramo također dati potporu postojećim udrugama i internetskim društvenim mrežama, koje se sve više razvijaju, kako bi se hrvatsko iseljenništvo i domovina još više povezali.

Literatura i izvori

Talan, N. (1998.), *Hrvatska — Brazil. Kulturno-povijesne veze*, Zagreb: Društvo hrvatskih književnika.

www.mvpei.hr/hmiu/tekst.asp?q=02hi-hi05 (Hrvatsko iseljenništvo u Brazilu)